

Retningslinjer for behandling av enkeltsaker knyttet til vitenskapelig uredelighet ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU).

Fastsatt av rektor den 05.12.2017 med senere endringer fastsatt 12.01.2018

1. Varslingsretten knyttet til vitenskapelig uredelighet

Vitenskapelig uredelighet omfatter brudd på forskningsetikk og god forskningspraksis som er markerte avvik fra det som er akseptabelt innenfor faget. Vitenskapelig uredelighet omfatter, men er ikke begrenset til, forfalskning eller fabrikasjon av data, plagiat og andre alvorlige brudd med anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning (jf. forskningsetikklovens § 5 annet ledd). Eksempler på uredelig atferd kan være:

- bevisst tilbakeholdelse av uønskede resultater
- bevisst villedende anvendelse av statistiske metoder
- bevisst villedning om hvem som har bidratt til forskningen og hvor mye deltagerne har bidratt
- forsettlig eller grovt uaktsomt tilbakeholdelse av detaljer i metodikk
- bevisst feilinformering om vitenskapelige kvalifikasjoner i søknader
- bevisst destruering av forskningsmateriale for å hindre undersøkelser ved mistanke om uredelighet i forskning

Se også De nasjonale forskningsetiske komiteene: <https://www.etikkom.no/>

Ansatte og studenter ved NMBU har rett og plikt til å varsle om vitenskapelig uredelighet. Det finnes overordnede lover, regler og varslingsrutiner ved NMBU (aml. § 2-A 1 (2) og gjeldende Etske retningslinjer for NMBU pkt. 4.3).

Uredelighet må skilles fra feil i forskning og intern kritikk og etterprøving av forskningsfunn som foregår i det vitenskapelige miljøet. NMBU skal utvise aktsomhet slik at en ikke bidrar til spredning av uberettigede mistanker eller overdimensjonering av saker. Ansatte som er mistenkt for uredelig vitenskapelig atferd har krav på en grundig og rettferdig behandling. Saksbehandlingen bør gjennomføres slik at den beskytter både den som anklager og den som er anklaget i samsvar med hensynet til personvern.

Forskningsetiske enkeltsaker skal først håndteres på fakultetsnivå. Saker som ikke løses på fakultetsnivå kan legges fram for Forskningsetisk utvalg dersom sakens karakter tilsier det. Reiser saken prinsipielle spørsmål eller er av stor betydning for en eller flere impliserte personer, skal saken forelegges Forskningsetisk utvalg.

2. Grunnprinsipper for behandling av enkeltsaker knyttet til vitenskapelig uredelighet

a. Påstander og mistanker om vitenskapelig uredelighet skal undergis en forsvarlig og betryggende behandling. Samtidig skal behandlingen av slike saker påskyndes av hensyn til de impliserte personene.

b. En person som anklages for vitenskapelig uredelighet anses uskyldig inntil eventuell bevisovervekt tilsier en motsatt konklusjon (krav om klar sannsynlighetsovervekt).

c. Saksbehandlingen skal gjennomføres slik at den sikrer forsvarlig fremdrift og håndtering av den enkelte sak, beskytter både innklagede og innklager i samsvar med rimelige hensyn til personvern.

d. En person som innklages for vitenskapelig uredelighet skal varsles om dette, gis rett til innsyn i grunnlaget for saken, og ha rett til å uttale seg, herunder ved å imøtegå påstander som er fremsatt (prinsippet om kontradiksjon).

e. Som for alle varslings saker skal anonymitet av varsler være mulig overfor den som innklages. Varsleren kan på anmodning gis informasjon om saksbehandling og eventuell avgjørelse, men har ingen partsrettigheter mens saken er under behandling.

3. Vurdering av grunnlag for igangsetting av enkeltsak om brudd på forskningsetikk og god vitenskapelig praksis (vitenskapelig uredelighet)

a. Enhver klage, påstand eller mistanke om brudd på anerkjente forskningsetiske normer fremsatt mot en ansatt ved NMBU, en som søker ansettelse ved NMBU, en som er tatt opp ved et doktorgradsprogram ved NMBU eller en som er tildelt eller vurderes for tildeling av en doktorgrad ved NMBU, skal meldes skriftlig til dekan ved det fakultet hvor vedkommende ansatte har sin stilling. Hvis det påklagede forhold berører flere enheter, utpeker rektor saksansvarlig enhet.

I ekstraordinære tilfelle kan klagen, påstanden eller mistanken meldes direkte til leder av Forskningsetisk utvalg eller rektor ved NMBU, som melder videre til leder av Forskningsetisk utvalg. Utvalgets leder skal gi nødvendig veiledning knyttet til videre behandling av saken, herunder om saken bør forelegges direkte for Forskningsetisk utvalg.

b. Dekan skal uten ugrunnet opphold, og senest innen to uker, vurdere grunnlaget for klagen. Dekan skal i sin undersøkelse og vurdering la seg bistå av to erfarne vitenskapelig ansatte ved fakultetet og av saksbehandlere.

Dekan skal uten ugrunnet opphold, og senest innen to uker, gi melding til rektor og leder for Forskningsetisk utvalg om at det er innkommet klage.

4. Behandling av innklagede saker

a. Innhenting av fakta som grunnlag for avgjørelsen

Dekan skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før avgjørelse treffes.

Fakta skal tilveiebringes ved intervjuer og/eller samtaler med klager, innklaget og andre, ved innhenting av dokumenter eller på annen måte. Dekan gis tilgang til alt materiale som er nødvendig for en forsvarlig vurdering av klagen.

b. Intervjuer/samtaler

Klager og innklaget skal gis innsyn i det materialet dekan vil legge til grunn for sin vurdering, og gis anledning til å imøtegå eller supplere dette. Om klageren velger å være anonym bortfaller innsynsretten. Om klageren har rettslige interesser i saksutfallet, har både klager og innklagede partsrettigheter. Om klageren ikke har rettslige interesser i saksutfallet, skal vedkommende ikke behandles som part i saken, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e.

Dekan selv skal gjennomføre samtaler med klager og innklaget.

Det skal føres skriftlig referat fra samtale. Klager og innklaget skal til samtale kunne ta med seg fullmektig.

Samtaler skal også kunne gjennomføres med andre ansatte og personer utenfor universitetet med kjennskap til saken, og med personer som besitter spesiell ekspertise på det forskningsfeltet hvor saken har oppstått.

c. Innhenting av annen informasjon.

Informasjon kan også innhentes på annen måte, eksempelvis ved mottak av skriftlig redegjørelse fra aktuelle informanter. All korrespondanse, referater, opptegnelser og annet skriftlig materiale skal behandles konfidensielt.

d. Skriftlig rapport

Sakens fakta, med kopi av originaldokumenter, skal nedfelles i en skriftlig rapport.

5. Sakens videre behandling ved fakultet

a. Hvis dekan, på bakgrunn av sakens fakta nedfelt i den skriftlige rapporten, finner grunnlag for å løse saken, avsluttes denne, og rapport om saken sendes Forskningsetisk utvalg.

b. Hvis dekan, på bakgrunn av sakens fakta nedfelt i den skriftlige rapporten, ikke finner grunnlag for å kunne løse saken, forberedes saken for Forskningsetisk utvalg.

6. Sakens behandling i Forskningsetisk utvalg

a. Ved behandling av redelighetssaker skal minst 2/3 av utvalget som skal behandle redelighetssaker være til stede. Forskningsetisk utvalg avgjør selv om en mottatt sak skal realitetsbehandles eller avvises.

Hvis saken avvises, skal det gis en begrunnelse for avvisningen.

b. Medlemmer av Forskningsetisk utvalg som er inhabile (jf forvaltningslovens § 6), skal ikke delta i behandling av saken. Avgjørelsen av hvorvidt medlem av utvalget er inhabil treffes av utvalget selv, uten at vedkommende medlem deltar (jf. forvaltningslovens § 8 andre ledd).

c. Reglene i punkt 4 gjelder for Forskningsetisk utvalgs behandling av saken.

Ved behov for innhenting av ytterligere materiale som er nødvendig eller påkrevet for en forsvarlig vurdering av saken i Forskningsetisk utvalg, skal dette materialet ordinært innhentes av fakultetet og være vurdert av fakultetet før oversendelse til utvalget. Utvalget skal selv ved behov kunne gjennomføre samtaler med klager, innklaget og andre. Klager og innklaget skal til samtale kunne ta med seg fullmektig.

d. Klager og innklaget skal gis innsyn i det materialet utvalget legger til grunn for sin vurdering, og gis anledning til å imøtegå dette.

e. Utvalget skal etter en samvittighetsfull prøving av det foreliggende bevismateriale konkludere med hvorvidt det foreligger brudd på forskningsetikk og god forskningspraksis (vitenskapelig uredelighet). Utvalgets vurdering og konklusjon skal nedfelles i en skriftlig rapport.

Rapporten skal inneholde en oversikt over sakens dokumenter. Rapporten skal videre inneholde en sammenfatning av de relevante fakta utvalget har lagt til grunn, og de konklusjoner utvalget har trukket på grunnlag av disse fakta. Det skal alltid tas stilling til

- a) om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig
- b) om det foreligger systemfeil ved institusjonen og
- c) om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake

(forskningsetikklovens § 8)

Utvalgets konklusjoner fattes på vegne av NMBU. Rektor orienteres når saker er ferdigbehandlet og konklusjoner trukket. Kopi av rapporten sendes til Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighet i forskning (Granskingsutvalget) til orientering.

f. Det tilligger NMBU, ved de organer som er tillagt myndighet, å vurdere om en forsker skal ilegges ytterligere sanksjoner enn det som ligger i konklusjonen om at vedkommende har opptrådt vitenskapelig uredelig

g. NMBU skal rapportere saker om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer til Granskingsutvalget (jf forskningsetikklovens § 6).

Granskingsutvalget er etter forskningsetikklovens § 7 andre ledd klageinstans for uttalelser hvor det konkluderes med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig.